

IV

(Aktai, priimti iki 2009 m. gruodžio 1 d. remiantis EB sutartimi, ES sutartimi ir Europos atominės energijos bendrijos steigimo sutartimi)

ELPA PRIEŽIŪROS INSTITUCIJOS SPRENDIMAS

Nr. 305/09/COL

2009 m. liepos 8 d.

dėl Nutodeno savivaldybės ir *Becromal Norway AS* sudaryto elektros energijos pardavimo susitarimo
(Norvegija)

ELPA PRIEŽIŪROS INSTITUCIJA ⁽¹⁾,

atsižvelgdama į Europos ekonominės erdvės susitarimą ⁽²⁾, ypač į jo 61–63 straipsnius ir 26 protokolą,

atsižvelgdama į ELPA valstybių susitarimą dėl Priežiūros institucijos ir Teisingumo Teismo steigimo ⁽³⁾, ypač į jo 24 straipsnį,

atsižvelgdama į Institucijos ir Teismo susitarimo 3 protokolo I dalies 1 straipsnio 3 dalį ir II dalies 4 straipsnio 2 ir 4 dalis bei 7 straipsnio 2 dalį ⁽⁴⁾,

paprašiusi suinteresuotųjų šalių pateikti savo pastabas pagal pirmiau nurodytas nuostatas ⁽⁵⁾ ir atsižvelgusi į tas pastabas,

kadangi:

I. FAKTAI

1. Procedūra

Institucijos sprendimas Nr. 718/07/COL pradėti oficialią tyrimo procedūrą paskelbtas *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* ir jo EEE priede ⁽⁶⁾. Institucija paprašė suinteresuotųjų šalių pateikti savo pastabas. Institucija negavo jokių pastabų iš suinteresuotųjų šalių. 2008 m. vasario 4 d. raštu (dok. Nr. 463572) Norvegijos institucijos pateikė pastabas dėl sprendimo pradėti tyrimą.

⁽¹⁾ Toliau – Institucija.

⁽²⁾ Toliau – EEE susitarimas.

⁽³⁾ Toliau – Priežiūros institucijos ir Teismo susitarimas.

⁽⁴⁾ Toliau – 3 protokolai.

⁽⁵⁾ OL C 96, 2008 4 17, p. 21 ir EEE priedo Nr. 20, 2008 4 17, p. 36.

⁽⁶⁾ OL C 96, 2008 4 17, p. 21 ir EEE priedo Nr. 20, 2008 4 17, p. 38.

2008 m. gegužės 21 d. raštu pagalbos gavėjas *Becromal Norway AS* paprašė surengti susitikimą su Institucija. 2008 m. birželio 11 d. susitikimas įvyko Institucijos patalpose. Per susitikimą *Becromal* atstovai *inter alia* paminėjo papildomą Nutodeno savivaldybės ir *Becromal* sudarytą susitarimą, pagal kurį savivaldybė naudoja *Becromal* valdomos elektrinės nuotekas (dok. Nr. 482695).

2. Tiriamos priemonės aprašymas

Nutodenas yra savivaldybė Telemarko apskrityje pietryčių Norvegijoje. Savivaldybė įsikūrusi vietoje, kur dvi upės įteka į Hedalsvatneto ežerą, joje yra daug hidroenergijos išteklių.

Pagal statusą savivaldybė turi teisę iš koncesioninkų už krioklio naudojimą kasmet gauti tam tikrą vadinamosios „energijos pagal koncesiją“ kiekį. Energijos pagal koncesiją sistema nustatyta Pramoninio licencijavimo įstatymo 2 skirsnio 12 dalyje ir Krioklių reguliavimo įstatymo 12 skirsnio 15 dalyje ⁽⁷⁾. Pagal šias nuostatas – jų formuluotės tapachios – apskritys ir savivaldybės, kuriose yra elektrinė, turi teisę gauti iki 10 % per metus elektrinės pagaminamo kiekio už valstybės nustatytą kainą. Iki 1959 m. suteiktų koncesijų atveju, o tokia yra ir nagrinėjamoji koncesija, kaina pagrįsta vadinamosiomis „individualiomis“ elektrinės sąnaudomis, nebent būtų susitarta dėl mažesnės

⁽⁷⁾ Pagal šias nuostatas „licencijoje nustatoma, kad licencijos turėtojas pateikia apskritims ir savivaldybėms, kuriose veikia elektrinė, iki 10 % iš kiekvieno krioklio gautos vandens energijos padidėjimo, apskaičiuoto pagal 11 skirsnio 1 poskirsnyje nustatytas taisykles, plg. su 2 skirsnio trečiąja dalimi. Sprendimą dėl teikiamo kiekio ir jo paskirstymo priima atitinkama ministerija remdamasi bendraisiais apskrities ar savivaldybės elektros energijos tiekimo poreikiais. Apskritis ar savivaldybė gali naudoti pateiktą energiją, kaip mano esant tinkama. [Savivaldybei teikiamos] energijos kaina nustatoma remiantis visos šalies hidroelektrinių reprezentatyvaus ėminio vidutine kaina. Apskaičiuojant šią kainą, mokesčiai, apskaičiuojami įprastą grąžos normą viršijančiam pelnui iš energijos gamybos, neįskaitomi. Ministerija kasmet nustato elektrinės perdavimo pastotėje tiekiamos energijos kainą. Pirmojo ir trečiojo sakinių nuostatos netaikomos licencijoms, galiojusioms prieš įsigaliojant 1959 m. balandžio 10 d. įstatymui Nr. 2.“ (Norvegijos naftos ir energetikos ministerijos vertimas)

kainos⁽¹⁾. Taigi energijos pagal koncesiją kaina paprastai yra mažesnė už rinkos kainą.

Kiekvienos savivaldybės teisė į energiją pagal koncesiją nustatoma remiantis jos „bendrąsiais elektros energijos tiekimo poreikiais“. Norvegijos vandens išteklių ir energijos direktorato teigimu, tai apima pramonei, žemės ūkiui ir namų ūkiams skirtą elektros energiją, bet ne energiją daug energijos vartojančioms pramonės šakoms ir medienos perdirbimui⁽²⁾. Nuo 1988 m. Nutodeno savivaldybė turėjo teisę gauti apytiksliai 3,9 GWh iš Nutodeno esančio Sagafoso krioklio, o 2002 m. šis kiekis buvo padidintas iki 7,114 GWh⁽³⁾.

Be energijos pagal koncesiją kiekių, kuriuos savivaldybė turėjo teisę gauti pagal energiją pagal koncesiją reglamentuojančius teisės aktus, Nutodeno savivaldybė pati turėjo teisių naudoti Nutodeno Sagafoso krioklį. Šia naudojimosi teise naudojosi *Tinfos AS*, o ne pati savivaldybė. Mainais už tai savivaldybė turėjo teisę gauti papildomų elektros energijos kiekių iš elektrinės. Nutodeno ir *Tinfos* komerciniai santykiai šiuo metu reglamentuojami 2001 m. rugpjūčio 15 d. sudaryta sutartimi⁽⁴⁾. Šioje sutartyje nustatyta, kad iki 2006 m. kovo 10 d. savivaldybė turėjo teisę per metus išgyti iš *Tinfos AS* 30 GWh, įskaitant 3,9 GWh energijos pagal koncesiją. Nustatyta ir energijos pagal koncesiją, ir papildomo kiekio kaina sudarė 13,5 erės už 1 kWh. Nuo 2006 m. kovo 31 d. savivaldybė turėjo teisę išgyti tik kieki, kurį sudaro energija pagal koncesiją, ir nuo to laiko taikytos savivaldybei nustatytos tokios energijos pirkimo kainos.

Minėtuose atitinkamuose savivaldybių teisės į energiją pagal koncesiją teisinių pagrindų dokumentuose aiškiai nustatyta, kad savivaldybės gali disponuoti energija pagal koncesiją kaip jos mano esant tinkama, neatsižvelgiant į tai, kad kiekis, į kurį jos turi teisę, apskaičiuotas remiantis jų „bendrąsiais elektros energijos tiekimo poreikiais“. Taigi nėra nieko, kas neleistų savivaldybėms parduoti šią energiją daug energijos vartojančioms pramonės šakoms arba bet kuriai kitai savivaldybėje veikiančiai pramonės šakai.

Šiomis aplinkybėmis 2002 m. gegužės 10 d. savivaldybė sudarė susitarimą⁽⁵⁾ su aliuminio folijos gamintoja *Becromal* dėl energijos kiekių, į kuriuos ji turėjo teisę pagal susitarimą su *Tinfos*,

⁽¹⁾ Elektrinės „individualios sąnaudos“ apskaičiuojamos pagal iki 1959 m. taikytas teises nuostatas. Pagal šias nuostatas individualių sąnaudų kaina turėtų būti apskaičiuojama kaip elektrinės gamybos sąnaudos, pridėjus 6 % palūkanas, taikomas pirminėms sąnaudoms, ir 20 % antkainį bei padalijus iš vidutinės metinės gamybos 1970–1999 m. laikotarpiu. Žr. 2001 m. rugpjūčio 24 d. vadinamąjį KTV-Notat Nr. 53/2001, dok. Nr. 455241.

⁽²⁾ Minėtas KTV-Notat Nr. 53/2001.

⁽³⁾ Žr. Norvegijos atsakymą į antrojo prašymo suteikti informaciją 4 klausimą, dok. Nr. 449660.

⁽⁴⁾ Dok. Nr. 449660 priedas.

⁽⁵⁾ 2007 m. liepos 9 d. Norvegijos atsakymo priedas, dok. Nr. 428860.

perpardavimo. Susitarimas įsigaliojo atgaline data, todėl juo taip pat reglamentuoti energijos kiekiai, parduoti *Becromal* nuo 2001 m. gegužės 14 d. iki sutarties pasirašymo dienos. Sutartyje nustatyti kiekiai atitinka kiekius, nustatytus savivaldybės sutartyje su *Tinfos* iki 2007 m. kovo 31 d., t. y. 14,4794 GWh nuo 2001 m. gegužės 14 d. iki 2001 m. gruodžio 31 d., 30 GWh per metus 2002–2005 m., 7,397 GWh nuo 2006 m. sausio 1 d. iki 2006 m. kovo 31 d. ir galiausiai galimybė *Becromal* išgyti savivaldybės gaunamą energiją pagal koncesiją nuo 2006 m. balandžio 1 d. iki 2007 m. kovo 31 d. Kainos taip pat atspindi nustatytąsias savivaldybės sutartyje su *Tinfos*, t. y. 13,5 erės už 1 kWh iki 2006 m. kovo 31 d., o nuo 2006 m. balandžio 1 d. iki 2007 m. kovo 31 d. – „pagal sąlygas, kuriomis Nutodeno savivaldybė tuo metu gali pirkti aptariamą energiją“.

Nuo 2006 m. balandžio 1 d. iki 2007 m. kovo 31 d. *Becromal* nepirko energijos pagal koncesiją⁽⁶⁾. Nutodeno savivaldybė paaiškino, kad per 2006 m. balandžio–birželio mėn. laikotarpį savivaldybė mokėjo už energiją pagal koncesiją po 15,21 erės už 1 kWh ir pardavė energiją *Becromal* už tokią pat kainą. 2006 m. liepos–gruodžio mėn. savivaldybė mokėjo už energiją po 11,235 erės už 1 kWh ir pardavė energiją *Becromal* už 15,21 erės už 1 kWh. 2007 m. sausio–kovo mėn. savivaldybė mokėjo po 10,425 erės už 1 kWh ir pardavė už 14,20 erės už 1 kWh⁽⁷⁾.

2007 m. kovo 4 d. raštu⁽⁸⁾ *Becromal* paprašė pratęsti energijos pirkimo susitarimo terminą. Įmonė taip pat klausė, ar į sutartį būtų galima įtraukti didesnius kiekius. 2007 m. balandžio 30 d. savivaldybė atsakė į prašymą, pasiūlysi *Becromal* per laikotarpį nuo 2007 m. balandžio 1 d. iki gruodžio 31 d. pirkti savivaldybės energiją pagal koncesiją už 20 erių už 1 kWh (tai, kaip teigiama, atitinka 2007 m. gegužės mėn. neatidėliotino atsiskaitymo kainą *Nord Pool* šiaurės šalių energijos biržoje), o vėliau nuo 2008 m. sausio 1 d. iki 2010 m. gruodžio 31 d. už 26,4 erės už 1 kWh pagal trejų metų susitarimą. Savivaldybė taip pat nurodė, kad nuo 2007 m. balandžio 1 d. energijos pagal koncesiją kiekis sudarys 7,113 GWh.

2007 m. birželio 30 d. *Becromal* atsakė sutikusi su kainomis, siūlytomis paskutiniams devyniems 2007 m. mėnesiams. Tačiau įmonė atmetė pasiūlymą 2008–2010 m. laikotarpiui, nes laikė kainą pernelyg didele. Liepos 4 d. raštu savivaldybė atsakė, kad, atsižvelgus į *Becromal* raštą, manoma, jog dėl 2007 m. energijos kiekių susitarta. Taigi netrukus ji pateiks susitarimo projektą. Dėl 2008–2010 m. laikotarpio ji laikėsi ankstesnės nuomonės, kad sutartis turi būti pagrįsta rinkos sąlygomis⁽⁹⁾. Savivaldybė vėliau patvirtino, kad dar nesudaryta jokie formalus susitarimo. Taip pat nebuvo surengta ir derybų dėl laikotarpio nuo 2008 m. sausio 1 d.⁽¹⁰⁾

⁽⁶⁾ Institucija neturi jokio tokio susitarimo dėl pratęsimo kopijos.

⁽⁷⁾ Dok. Nr. 521513, 2009 m. birželio 11 d. elektroniniu paštu pateiktas raštas.

⁽⁸⁾ 2007 m. liepos 9 d. Norvegijos atsakymo priedas, dok. Nr. 428860.

⁽⁹⁾ Žr. 2007 m. liepos 9 d. Norvegijos atsakymo priedus, dok. Nr. 428860.

⁽¹⁰⁾ Žr. Norvegijos atsakymą į antrąjį Institucijos prašymą suteikti informacijos, dok. Nr. 449660.

3. Norvegijos institucijų pastabos

Norvegijos institucijos pateikė savo pastabas, persiuntusios Nutodeno savivaldybės raštą.

Visų pirma, savivaldybė įrodinėja, kad ilgalaikių nebiržinių sandorių rinkos kaina *Nord Pool* iš esmės buvo daug mažesnė panašiai Nutodeno savivaldybės ir *Becromal* sutartą kainą. Iš tiesų, kaip matyti iš lentelės „Elektros energijos, kuria prekiaujama didmeninėje rinkoje, ir energijos pagal koncesiją kainos. 1994–2005 m.“, parsisiųstos iš Norvegijos statistikos tarnybos pradžios tinklalapio⁽¹⁾, 2001 m. 1–5 metų trukmės sandorių vidutinė kaina sudarė 13,6 erės už 1 kWh, o Nutodeno ir *Becromal* sutarta kaina sudarė 13,5 erės už 1 kWh.

Savivaldybė pripažįsta, kad sutartyje nustatyta kaina ir kaina, nurodyta Norvegijos statistikos tarnybos lentelėje, yra gerokai mažesnės už *Nord Pool* neatidėliotino atsiskaitymo kainą. Tuo atžvilgiu ji pažymi, kad maždaug 17,5 mln. NOK *Becromal* nustatytos kainos ir rinkos kainos skirtumas, paminėtas savivaldybės rašte įmonei ir nurodytas sprendime pradėti tyrimą, iš esmės rodo sutartos kainos ir neatidėliotino atsiskaitymo kainos skirtumą.

Dėl atitinkamos lyginamosios kainos savivaldybė įrodinėja, kad sutarties kaina turėtų būti lyginama su nebiržinių sandorių kaina, o ne su neatidėliotino atsiskaitymo kaina. Nors savivaldybė galėjo parduoti pagal šį susitarimą įsigytus energijos kiekius neatidėliotinų sandorių rinkoje ir galimai už didesnę kainą, ji įrodinėja, kad dėl to savivaldybei kiltų didelė finansinė rizika. Ši rizika kyla iš savivaldybės teisės ir pareigos per metus įsigyti iš *Tinfos* 30 GWh už 13,5 erės už 1 kWh per laikotarpį iki 2006 m. kovo 31 d. Taigi, jeigu neatidėliotino atsiskaitymo kaina tuo laikotarpiu smuktų žemiau 13,5 erės už 1 kWh, savivaldybė patirtų nuostolių. Norvegijos institucijos vadina sutartį su *Becromal* kompensaciniu sandoriu, kuriuo siekiama apsaugoti savivaldybę nuo finansinių nuostolių.

II. VERTINIMAS

1. Valstybės pagalbos buvimas

1.1. Valstybės pagalba, kaip apibrėžta EEE susitarimo 61 straipsnio 1 dalyje, ir sprendime pradėti tyrimą Institucijos išreikštos abejonės

Valstybės pagalba, kaip apibrėžta EEE susitarimo 61 straipsnio 1 dalyje, apibrėžiama taip:

⁽¹⁾ Žr. atnaujintą lentelę interneto svetainėje http://www.ssb.no/english/subjects/10/08/10/elektrisettaar_en/tab-2008-05-30-23-en.html.

„Jei šiame susitarime nenurodyta kitaip, bet kokia EB valstybių narių, ELPA valstybių arba iš valstybės išteklių bet kokia forma teikiama pagalba, iškreipianti konkurenciją arba kelianti konkurencijos iškreipimo pavojų, kadangi remiantis ja suteikiamas pranašumas tam tikroms įmonėms arba tam tikrų prekių gamybai, ir daranti poveikį susitariančiųjų šalių tarpusavio prekybai, yra nesuderinama su šio susitarimo veikimu.“

Pagal šią nuostatą tam, kad būtų laikoma esant valstybės pagalbai, kaip apibrėžta EEE susitarime, pagalba turi būti suteikta iš valstybės išteklių, ja gavėjui (-ams) turi būti suteiktas atrankinis ekonominis pranašumas, pagalbos gavėjas turi būti įmonė, kaip apibrėžta EEE susitarime, ir pagalbos priemonė turi galėti iškreipti konkurenciją ir daryti poveikį susitariančiųjų šalių tarpusavio prekybai.

Sprendime pradėti tyrimą Institucija laikėsi nuomonės, kad Nutodeno savivaldybės ir *Becromal* sutartimi *Becromal* būtų suteiktas atrankinis pranašumas ir tai būtų susiję su pagalba, jeigu šalių sutarta kaina neatitiktų rinkos kainos. Institucija mano, kad bylos faktai rodė, jog sutarties kaina galėjo būti mažesnė už rinkos kainą. Pirma, Institucija pažymėjo, kad savivaldybės sutartyje su *Becromal* dėl energijos pardavimo nustatyta kaina atspindėjo kainą, už kurią savivaldybė pirko energiją pagal sutartį su *Tinfos*. Ši kaina savo ruožtu buvo iš dalies pagrįsta energijos pagal koncesiją kaina ir iš dalies atspindėjo kompensaciją savivaldybei už *Tinfos* naudojimąsi savivaldybės teise naudotis kriokliu, tad tikėtina, kad ji buvo gerokai mažesnė už rinkos kainą.

Institucija pažymėjo, kad kaina atrodo maža, palyginti su kitomis maždaug tuo pat metu sudarytomis sutartimis. Galiausiai ji paminėjo savivaldybės teiginį, kad dėl sutarties *Becromal* galėjo sutaupyti 17,5 mln. NOK, palyginti su rinkos kaina.

1.2. Pranašumo buvimas, kaip apibrėžta EEE susitarimo 61 straipsnio 1 dalyje

Tam, kad ši sąlyga būtų atitakta, priemonėmis *Becromal* turi būti suteikta pranašumų, palengvinančių įprastai jos biudžetą apsunkinančią mokesčių našta. Taip būtų tuo atveju, jei viešasis subjektas nenustatytų energijos tarifo taip, kaip įprastas ūkio subjektas, o naudotųsi juo, kad suteiktų piniginių pranašumų energijos vartotojams⁽²⁾. Šiuo atveju pranašumo būtų, jeigu *Becromal* ir Nutodeno savivaldybės sutartyje nustatyta energijos kaina būtų mažesnė už rinkos kainą. Tuo atveju priemonė taip pat būtų atrankinė, nes iš jos naudą gautų išimtinai *Becromal*.

⁽²⁾ Žr. 1988 m. vasario 2 d. sprendimo byloje *Kwekerij Gebroeders van der Kooy BV ir kiti prieš Komisiją*, sujungtos bylos 67/85, 68/85 ir 70/85, Rink. p. 219, 28 punktą.

1.2.1. Rinkos kainos nustatymo pagrindas

Institucija pirmiausia pažymi, kad susitarime nustatytas sąnaudomis pagrįstas kainos mechanizmas, kaip minėta, duoda pagrindo manyti, jog esama ekonominio pranašumo. Energijos pagal koncesiją, kurią savivaldybės turi teisę įsigyti pagal minėtus teisės aktus, kainos daugeliu atvejų būtų gerokai mažesnės už rinkos kainą. Tačiau norint padaryti išvadą, ar esama ekonominio pranašumo, nepakanka remtis tik ta prielaida. Turi būti įrodyta, kad kaina iš tikrųjų buvo mažesnė už sutarties, kuri būtų panaši į Nutodeno ir *Becromal* sutartį, rinkos kainą.

Kad nustatytų rinkos kainą, Institucija turi įvertinti, kokia kaina būtų buvusi priimtina privačiam rinkos ekonomikos investuotojui. Sprendime pradėti tyrimą Institucija minėjo 17,5 mln. NOK skirtumą taip mokėtos kainos ir rinkos kainos. Savo pastabose dėl Institucijos sprendimo pradėti tyrimą Norvegijos institucijos paaiškino, kad tai buvo skirtumas tarp neatidėliotinių sandorių rinkos kainos ir sutarties kainos. Tačiau aptariamoji sutartis yra penkerių metų trukmės dvišalė sutartis, todėl sutarties kaina nebūtinai turi būti lyginama su neatidėliotinių sandorių rinkos kainomis, nes tos kainos susijusios su elektros energijos pardavimu energijos biržoje *Nord Pool*. *Nord Pool* elektros energijos neatidėliotino atsiskaitymo sandorių rinkoje kasdien prekiaujama valandinėmis energijos sutartimis, pagal kurias energija pateikiama per kitos dienos 24 valandų laikotarpį⁽¹⁾. Taigi sutarčių trukmė ir sąlygos, pagal kurias prekiaujama energija, gerokai skiriasi nuo šios sutarties.

Reikia išnagrinėti, ar rinkos ekonomikos sąlygomis veikiantis privatus investuotojas būtų nusprendęs sudaryti ilgalaikę dvišalę sutartį tokia pat kaina ir tokiomis pat sąlygomis, kaip ir apta-

riamojo susitarimo. Atlikdama tokią vertinimą Institucija negali pakeisti savivaldybės komercinės nuomonės savąja, kuri reiškia, kad savivaldybė, kaip elektros pardavėja, turi turėti didelę sprendimo laisvę. Savivaldybės sutarties pasirinkimas būtų vertinamas kaip valstybės pagalba tik tuo atveju, jeigu nebūtų jokio kito tikėtino tokio pasirinkimo paaiškinimo⁽²⁾. Dvišalių ilgalaikių sutarčių rinka egzistuoja ir rinkos kaina gali būti nustatyta, tad reikėtų manyti, kad rinkos investuotojai, atsižvelgiant į aplinkybes, galėtų pasirinkti tokius susitarimus, o ne pardavimą neatidėliotino atsiskaitymo kaina, net jei pelnas iš energijos pardavimo energijos biržoje (taigi už neatidėliotino atsiskaitymo kainą) galėtų būti didesnis. Vienas stabilus pirkėjas, o ne svyruojančios kainos energijos biržoje tam tikram laikotarpiui gali būti pasirinktas dėl tam tikrų komerciškai pagrįstų priežasčių, pvz., dėl rizikos mažinimo ir administracinio supaprastinimo.

Šiomis aplinkybėmis Institucija mano, kad sutarties kaina turėtų būti lyginama su vidutine panašiomis sąlygomis maždaug tuo pat metu sudarytų panašios trukmės sutarčių kaina. Institucija ypač pabrėžia, kad vertinti reikėtų rinkos kainą, kurios buvo galima pagrįstai tikėtis sutarties sudarymo metu, o ne paskesnius kainos pokyčius rinkoje sutarties laikotarpiu.

1.2.2. Dvišalių ilgalaikių sutarčių rinkos kainos duomenys

Siekdamos nustatyti dvišalių ilgalaikių sutarčių rinkos kainą sutarties sudarymo metu, Norvegijos institucijos savo pastabose dėl sprendimo pradėti oficialią tyrimo procedūrą pateikė Norvegijos statistikos tarnybos statistinių duomenų apie elektros energijos, kuria prekiauta didmeninėje rinkoje, ir energijos pagal koncesiją kainas 1994–2005 m. (tuo metu taikyta Norvegijos statistikos tarnybos 24 lentelė, šiuo metu – 23).

23 lentelė

Elektros energijos, kuria prekiaujama didmeninėje rinkoje, ir energijos pagal koncesiją kainos. 1994–2007 m. Erėmis už 1 kWh⁽³⁾

	1994 m.	1995 m.	1996 m.	1997 m.	1998 m.	1999 m.	2000 m.	2001 m.	2002 m.	2003 m.	2004 m.	2005 m.	2006 m.	2007 m.
Dvišalės sutartys, iš viso	13,2	14,4	16	17,1	13,5	13,2	12,5	14,7	16,5	21,9	18,9	19,1	26,4	24,1
Iki 1 metų trukmės sutartys	11,9	14,7	17,2	19,6	15,1	13,4	12,5	18,4	20,5	29,2	23,8	23,6	36	24,2
1–5 metų trukmės sutartys	14,2	15,6	16,8	18,7	14,9	15,6	15,2	13,6	17,3	21	18,8	18,5	23,7	31
Ilgesnės kaip 5 metų trukmės sutartys	13,5	12,7	14	13,7	11,2	11	10,7	10,5	10,4	12,4	12,4	12,1	20,6	15,5
Prekyba energija rinkoje, iš viso	17,3	12,3	25,4	14,2	12,1	11,7	11	19	21,6	30,8	23,8	24,7	39,5	24,3

⁽¹⁾ Papildomų paaiškinimų žr. interneto svetainėje http://www.nordpoolspot.com/trading/The_Elspot_market/.

⁽²⁾ Žr. pagal analogiją Institucijos gairių dėl valstybės pagalbos nuostatų taikymo gamybos pramonės sektoriaus valstybinėms įmonėms 5 dalies 1 ir 3 punktus.

⁽³⁾ http://www.ssb.no/english/subjects/10/08/10/elektrisitetaar_en/tab-2009-05-28-23-en.html.

	1994 m.	1995 m.	1996 m.	1997 m.	1998 m.	1999 m.	2000 m.	2001 m.	2002 m.	2003 m.	2004 m.	2005 m.	2006 m.	2007 m.
Neatidėliotino atsiskaitymo kainos	18,2	11,3	25,4	14,3	12,1	11,7	11	18,8	21,6	30,8	24,9	24,7	39,6	24,3
Reguliuojama rinka	17,3	14,8	25,3	13,6	12,1	11,8	10,3	19,1	20,8	30,5	23,8	24,3	38,4	24,4
Energija pagal koncesiją	9,8	9,4	10,4	10,9	9,1	10	9,3	10	9,7	8,7	7,6	7,5	6,8	7,6

Iš šios lentelės matyti, kad 1 kWh vidutinė kaina dvišalėse 1–5 metų trukmės sutartyse 2001 m. buvo 13,6 erės, o 2002 m. – 17,3 erės. Ilgesnių kaip penkerių metų trukmės sutarčių kainos sudarė atitinkamai 10,5 ir 10,4 erės. Institucija paprašė Norvegijos statistikos tarnybos pateikti informaciją apie sutartis, kuriomis pagrįsti statistiniai duomenys. Norvegijos statistikos tarnybos teigimu, kainos lentelėje pagrįstos atitinkamais metais galiojusiomis didmeninėmis sutartimis, įskaitant anksčiau sudarytas, bet tebegaliojušias sutartis. Be to, sutartys su galutiniais vartotojais į šią lentelę neįtrauktos ⁽¹⁾. Norvegijos statistikos tarnyba taip pat pateikė techninį paaiškinimą apie duomenų rinkinį, kuriuo rėmėsi Norvegijos institucijos ⁽²⁾.

Institucija Norvegijos statistikos tarnybos duomenų bazėje taip pat rado svarbių kitų statistinių duomenų, įskaitant visų pirma 7 lentelę „Elektros energijos ketvirčio ir metinių kainų didmeninėje rinkoje laiko eilutės (neįskaitant mokesčių)“:

7 lentelė

Elektros energijos ketvirčio ir metinių kainų didmeninėje rinkoje laiko eilutės (neįskaitant mokesčių, erėmis už 1 kWh) ⁽³⁾

	2001 m. 1 ketv.	2001 m. 2 ketv.	2001 m. 3 ketv.	2001 m. 4 ketv.	2002 m. 1 ketv.	2002 m. 2 ketv.	2002 m. 3 ketv.	2002 m. 4 ketv.	2003 m. 1 ketv.	2003 m. 2 ketv.	2003 m. 3 ketv.	2003 m. 4 ketv.
Elektros energijos pardavimas	24,3	17	15,8	16,1	16,9	13	14,2	25,6	29,2	20,7	23,8	25,4
Sutartys nustatytomis kainomis, viso laiko	13,7	12,1	13,6	17,4	16,1	14,6	12,6	11,2	23,7	10,7	10,9	11,1
Sutartys nustatytomis kainomis, pasirinkto laiko	21,5	19,8	17,9	17,8	18,7	15,9	14,4	20,6	26,1	22,1	28,1	24,4
Elektros energijos prieinamumas	21,5	15,8	14,7	15	14,3	11,5	12,6	22,6	28,3	21,1	21,1	21,9
Naujos sutartys nustatytomis kainomis (sudarytos per paskutinius 3 mėnesius iki įvertinimo savaitės)	13,8	15,6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	33,1

	2004 m. 1 ketv.	2004 m. 2 ketv.	2004 m. 3 ketv.	2004 m. 4 ketv.	2005 m. 1 ketv.	2005 m. 2 ketv.	2005 m. 3 ketv.	2005 m. 4 ketv.	2006 m. 1 ketv.	2006 m. 2 ketv.	2006 m. 3 ketv.	2006 m. 4 ketv.
Elektros energijos pardavimas	21,2	19,2	21,3	19,9	18,9	23,4	22,6	21,6	30,7	25,5	44,1	38,2
Sutartys nustatytomis kainomis, viso laiko	17,8	10,9	16	11	12,1	11,9	11,1	10,5	10,7	10,7	10,5	13,8
Sutartys nustatytomis kainomis, pasirinkto laiko	20,7	21,5	23,2	20,7	22,6	21,6	17,9	20,3	26,9	21,9	36,7	33
Elektros energijos prieinamumas	19,6	17,3	19,7	19,1	16,8	22,8	22	18,6	29	26,2	42,7	36,7
Naujos sutartys nustatytomis kainomis (sudarytos per paskutinius 3 mėnesius iki įvertinimo savaitės)	—	25,5	—	18,9	23,2	—	—	—	33,5	—	—	—

⁽¹⁾ Dok. Nr. 495870.

⁽²⁾ Dok. Nr. 503107, *Redegjorelse SSB*.

⁽³⁾ Čia pateikti tik tie stulpeliai ir eilutės, kurie susiję su tinkamiausiomis kainomis ir laikotarpiais. Visą versiją galima rasti interneto svetainėje http://www.ssb.no/english/subjects/10/08/10/elektrpris_en/arkiv/tab-2009-04-06-07-en.html

Remiantis sutarties formuluotėmis ⁽¹⁾, atrodytų, kad Nutodeno savivaldybės ir *Becromal* sutartis yra vadinamoji „viso laiko sutartis“, t. y. sutartis, pagal kurią kiekvieną minutę visu sutarties laikotarpiu teikiamas nustatytas energijos kiekis ⁽²⁾. Viso laiko sutarčių nustatytomis kainomis (pirmiau pateiktos lentelės antroji eilutė) vidutinė kaina 2001 m. gegužės 14 d. buvo 12,1 erės už 1 kWh, o 2002 m. gegužės 10 d. – 14,6 erės už 1 kWh.

Be to, paskutinėje lentelės eilutėje nurodytos naujų sutarčių nustatytomis kainomis, kurios sudarytos per paskutinius tris mėnesius iki įvertinimo savaitės, kainos. Kaip nurodyta, antrąjį 2001 m. ketvirtį kaina buvo 15,6 erės už 1 kWh, o 2002 m. antrojo ketvirčio kaina, atrodo, nežinoma. Šie skaičiai apima ir viso laiko, ir pasirinktino laiko sutartis.

Institucija taip pat surinko *Nord Pool* statistinių duomenų. *Nord Pool* statistiniai duomenys rodo vienerių metų trukmės finansinių sutarčių, kuriomis prekiaujama energijos biržoje, vidutinę kainą konkrečią dieną. Kainos atspindi ir finansinių sutarčių kainą aptariamą dieną. 2001 m. gegužės 14 d. aptariamų rūšių sutarčių kainos buvo 18,4 erės už 1 kWh, 17,413 erės už 1 kWh ir 17,75 erės už 1 kWh ⁽³⁾.

Galiausiai Norvegijos statistikos tarnyba taip pat pateikė statistinius duomenis apie elektros kainas galutiniams elektros energijos vartotojams ⁽⁴⁾. Tačiau Institucija nemano, kad šie statistiniai duomenys būtų itin svarbūs aptariamai sutarčiai, nes daug energijos vartojančioms pramonės šakoms taikomos kainos, Norvegijos statistikos tarnybos teigimu, tikriausiai apima ir ilgalaikes vyriausybės subsidijuojamas sutartis, kurios sudarytos prieš išgaliojant EEE susitarimui. Taigi šios kainos yra gerokai mažesnės nei pirmiau nurodytos didmeninės kainos ⁽⁵⁾.

1.2.3. Įvairių statistinių duomenų apie kainas svarba siekiant nustatyti *Becromal* sutarties rinkos kainą

Norint nustatyti labiausiai palyginamus duomenis apie kainas, būtina išsamiai išnagrinėti Nutodeno ir *Becromal* sutartį.

⁽¹⁾ Sutarties 2 išlygoje nustatyta: „Energijos kiekiai tolygiai paskirstomi kiekvienais metais, kad bet kuriuo atskiru kiekvienu kalendoriniu metų momentu būtų paimamas toks pat kiekis.“

⁽²⁾ Dok. Nr. 521166, 2009 m. birželio 5 d. Norvegijos statistikos tarnybos elektroniniu paštu pateiktas raštas. Viso laiko sutarčių priešprieša yra „pasirinktino laiko sutartis“, t. y. sutartis, pagal kurias vartotojas gali pasirinkti, kiek energijos paimama kiekvienu momentu.

⁽³⁾ Dok. Nr. 521164 ir 521163.

⁽⁴⁾ Žr. 19 lentelę „Elektros energijos ir tinklų nuomos svartinės vidutinės kainos, neįskaitant PVM. 1997–2007 m. Erėmis už 1 kWh“, http://www.ssb.no/english/subjects/10/08/10/elektrisitetar_en/tab-2009-05-28-19-en.html.

⁽⁵⁾ Dok. Nr. 495870, 2008 m. spalio 8 d. Norvegijos statistikos tarnybos elektroniniu paštu pateiktas raštas.

Sutartis pasirašyta 2002 m. gegužės 10 d., tačiau pradėta taikyti atgaline data nuo 2001 m. gegužės 14 d., kai pradėtas tiekimas. Taigi gali kilti klausimas, ar atitinkamos lyginamosios kainos būtų kainos, taikytos 2002 m. gegužės 10 d., ar kainos, taikytos 2001 m. gegužės 14 d. Visų pirma, atrodytų teisinga žvelgti į sutarties sudarymo datą, nes būtent tuo metu šalys, remdamosi tikėtina būsima rinkos raida, nustato kainą ir kitas sutarties sąlygas. Tačiau kai sutartis taikoma atgaline data, kaip kad šiuo atveju, tam tikro pobūdžio numanomo susitarimo dėl kainos ir kitų sutarties sąlygų turėjo būti nuo energijos tiekimo pradžios. Todėl Institucija mano, kad būtina atsižvelgti ne tik į kainas, susijusias su data, kai sutartis buvo pasirašyta, bet taip pat ir į bendrąsias kainų tendencijas, vyravusias laikotarpiu nuo maždaug tiekimo pradžios iki sutarties pasirašymo.

Antra, reikia pabrėžti, kad lyginamoji kaina idealiai turėtų būti pagrįsta panašios rūšies ir panašios trukmės sutartimis. Tai reikštų maždaug penkerių metų trukmės viso laiko sutartis nustatytomis kainomis. Be to, pageidautina, kad lyginamoji kaina būtų pagrįsta 2001–2002 m. sudarytų sutarčių, o ne sutarčių, kurios tuo metu paprasčiausiai galiojo, statistiniais duomenimis.

Tokiomis aplinkybėmis pirmiausia reikėtų pažymėti, kad *Nord Pool* kainos yra mažiau svarbios, nes jos atspindi vienerių metų trukmės finansinių sutarčių kainas. Finansinės sutartys nesusijusios su fiziniomis energijos kiekiais – pagal jas pirkėjui garantuojamas tam tikras energijos kiekis už sutartą kainą nustatytu laikotarpiu ateityje. Prieš sudarant sutartį energija reikės fiziškai prekiauti neatidėliotųjų sandorių rinkoje. Finansinės sutartys sudaromos kaip priemonė patenkinti būsimumo energijos poreikius garantuota kaina ⁽⁶⁾. Taigi sąlygos, kuriomis prekiaujama tokiomis sutartimis, yra kitokios ir jos turi būti laikomos kitokiu produktu nei aptariamoji sutartis, kuri yra susijusi su fiziniu energijos kiekiu iš konkrečios elektrinės. Todėl Institucija laikosi nuomonės, kad kainos finansinėje rinkoje nebūtinai yra tiesiogiai palyginamos su *Becromal* ir Nutodeno savivaldybės sutarta kaina.

Pirmiau pateiktoje 24 lentelėje nurodytos visų sutarčių, kurios galiojo atitinkamais metais, kainos. Tas pats pasakytina ir apie 7 lentelėje nurodytas viso laiko sutarčių kainas („Elektros energijos ketvirčio ir metinių kainų didmeninėje rinkoje laiko eilutės (neįskaitant mokesčių, erėmis už 1 kWh)“). *Becromal* mokėta kaina idealiai turėtų būti lyginama su 2001 m. sudarytų sutarčių kainomis, o ne su visų tuo metu galiojusių sutarčių kainomis.

⁽⁶⁾ Finansinės energijos rinkos pagrindinės charakteristikos apibūdintos *Nord Pool* tinklalapiuose <http://www.nordpoolspot.com/en/PowerMarket/The-Nordic-model-for-a-liberalised-power-market/The-financial-market/>.

Tačiau tokios rūšies informacijos Institucijai nepateikta. Per paskutinius tris mėnesius sudarytų naujų sutarčių nustatytais kainomis kainos (paskutinė 7 lentelės eilutė) rodo naujų sutarčių kainas. Tuose statistiniuose duomenyse viso laiko sutartys neskiiriamos nuo pasirinktino laiko sutarčių. Kadangi kitose lentelės eilutėse nurodytos viso laiko sutarčių kainos paprastai yra kiek mažesnės už pasirinktino laiko sutarčių kainas, atrodytų tikėtina, kad naujų sutarčių kainos taip pat būtų buvusios kiek mažesnės, jeigu viso laiko sutarčių duomenys būtų pateikti atskirai. Be to, atrodo, kad Norvegijos statistikos tarnyba neturi pakankamai duomenų apie šios rūšies sutarčių kainas nuo trečiojo 2001 metų ketvirčio iki trečiojo 2003 m. ketvirčio, nes lentelėje nenurodyta jokių to laikotarpio kainų.

Galiausiai Institucija mano, kad nė viena šiuose statistiniuose duomenyse pateikta kaina nėra tinkama atitinkamu laiku sudarytos šios rūšies sutarties rinkos kainai tiksliai nustatyti. Kartu 24 lentelėje nurodytos 1–5 metų trukmės ⁽¹⁾ dvišalių sutarčių kainos, 7 lentelėje nurodytos viso laiko sutarčių nustatytais kainomis kainos ir toje pat lentelėje nurodytos naujų sutarčių nustatytais kainomis kainos susijusios su tos pačios arba panašios rūšies susitarimais. Todėl jos yra svarbios, norint nustatyti *Becromal* susitarimo rinkos kainą. Paimti kartu šie kainų duomenys gali parodyti kainų intervalą, kuris, Institucijos nuomone, galėtų duoti naudingos informacijos apie rinkos kainą.

24 lentelėje nurodytos 1–5 metų trukmės sutarčių, kurios galiojo 2001 ir 2002 m., kainos buvo atitinkamai 13,6 erės už 1 kWh ir 17,3 erės už 1 kWh. Ilgesnių kaip penkerių metų trukmės sutarčių kainos buvo 10,5 erės už 1 kWh ir 10,4 erės už 1 kWh. 7 lentelėje parodyta, kad 2001 ir 2002 m. antraisiais ketvirčiais galiojusių viso laiko sutarčių nustatytais kainomis kainos buvo atitinkamai 12,1 erės už 1 kWh ir 14,6 erės už 1 kWh. Galiausiai 2001 m. antrąjį ketvirtį sudarytų naujų sutarčių nustatytais kainomis kaina buvo 15,6 erės už 1 kWh. Šios kainos šiek tiek skiriasi ir jas vargu ar galima tiesiogiai lyginti. Vis dėlto atrodytų, kad *Becromal* susitarime nustatyta kaina, t. y. 13,5 erės už 1 kWh, patektų į kainų intervalą, kurį galima nustatyti remiantis šiais kainų duomenimis. Be to, atrodo, kad rinkoje būta tam tikro neaiškumo, atsižvelgiant į didelius tam tikrų kainų duomenų skirtumus lyginant vieną ketvirtį su paskesniu (žr. 7 lentelę).

Siekdama nustatyti, kad sutartyje numatyta kaina *Becromal* suteiktas pranašumas, kaip apibrėžta valstybės pagalbos taisy-

klėse, Institucija tokiai išvadai pateisinti turi nustatyti, kad kaina *gerokai* skiriasi nuo nustatytos rinkos kainos ⁽²⁾. Kaip apibūdinta pirmiau, tikslios sutarties rinkos kainos jos sudarymo metu negalima nustatyti. Tačiau bendras kainų vaizdas atitinkamu laikotarpiu, visų pirma 1–5 metų trukmės didmeninių sutarčių 2001 m. kaina (13,6 erės už 1 kWh, 23 lentelė), viso laiko sutarčių nustatytais kainomis kaina antrąjį 2001 m. ketvirtį (12,1 erės už 1 kWh, 7 lentelė) ir 2001 m. antrąjį ketvirtį sudarytų naujų sutarčių nustatytais kainomis kaina (15,6 erės už 1 kWh, 7 lentelė), gerai parodo rinkos kainos intervalą. Be to, kaip nurodyta pirmiau, ilgesnių kaip penkerių metų sutarčių kaina 2001 m. buvo 10,5 erės už 1 kWh. Pirminiame susitarime sutarta kaina buvo 13,5 erės už 1 kWh. Atsižvelgdama į bendrąsias kainų tendencijas atitinkamu laikotarpiu, kaip apibūdinta pirmiau, ir visų pirma į tikriausiai labiausiai palyginamas kainas, Institucija mano, kad sutarties kaina nesiskiria nuo tikėtinos rinkos kainos tiek, kad Institucija galėtų daryti išvadą, jog sutartimi *Becromal* suteiktas ekonominis pranašumas.

Dėl susitarimo dėl pratęsimo Institucija supranta, kad pagal pirminio susitarimo 7 išlygą *Becromal* suteikiama teisė pratęsti sutartį nuo 2006 m. balandžio 1 d. iki 2007 m. kovo 31 d. toje išlygoje nustatytais sąlygomis. Į pirminį susitarimą įtraukta išlyga sudaryta ir tapo privaloma šalims 2001–2002 m. Arba šalys galėjo pasirinkti sudaryti šešerių, o ne penkerių metų trukmės sutartį 13,5 erės už 1 kWh kaina. Tokiu atveju Institucija mano, kad kaina pratęsimo laikotarpiu turėtų būti vertinama kaip pirminio susitarimo dalis, t. y. žvelgiant į 2001–2002 m. sudarytų ilgalaikių dvišalių sutarčių rinkos kainą. Kaip nurodyta pirmiau, pratęsimo laikotarpiu kainos, nelygu sezonas, sudarė 15,21 erės už 1 kWh ir 14,20 erės už 1 kWh. Šios kainos yra didesnės už 13,5 erės už 1 kWh pirminę sutarties kainą ir, remiantis išdėstytais argumentais, jos nesiskiria nuo pagrįsto rinkos kainų intervalo tiek, kad būtų suteiktas ekonominis pranašumas.

Šiomis aplinkybėmis Institucija daro išvadą, kad *Becromal* susitarimu *Becromal* nebuvo suteiktas pranašumas, kaip apibrėžta EEE susitarimo 61 straipsnio 1 dalyje.

2. Išvada

Remdamasi išdėstytu vertinimu, Institucija mano, kad Nutodeno savivaldybės ir *Becromal Norway AS* susitarimas laikotarpiu nuo 2001 m. gegužės 14 d. iki 2006 m. kovo 31 d. ir, jį pratęsus, nuo 2006 m. balandžio 1 d. iki 2007 m. kovo 31 d., nėra valstybės pagalba, kaip apibrėžta EEE susitarimo 61 straipsnio 1 dalyje,

⁽¹⁾ Įskaitant susitarimą dėl pratęsimo, sutartis trunka beveik šešerius metus. Tačiau Institucija daro prielaidą, kad sutartis vis vien labiau palyginama su kitomis 1–5 metų trukmės sutartimis, nes visos sutartys, kurių terminas viršija penkerius metus, sujungiamos į vieną grupę, įskaitant labai ilgus trukmės sutartis (pvz., ilgesnes kaip 20 metų).

⁽²⁾ Žr. pagal analogiją pirmosios instancijos teismo sprendimus bylose, susijusiose su nekilnojamojo turto pardavimu: 2004 m. rugsėjo 16 d. sprendimo byloje *Valmont*, T-274/01, Rink. p. II-3145, 45 punktą ir 2002 m. kovo 6 d. sprendimo byloje *Diputación Foral de Alava*, sujungtos bylos T-127/99, T-129/99 ir T-148/99, Rink. p. II-1275, 85 punktą (šis punktas neapspūstas).

PRIĖMĖ ŠĮ SPRENDIMĄ:

3 straipsnis

Tik tekstas anglų kalba yra autentiškas.

1 straipsnis

ELPA priežiūros institucija mano, kad *Becromal Norway AS* ir Nutodeno savivaldybės sutartis, galiojusi nuo 2001 m. gegužės 14 d. iki 2006 m. kovo 31 d. ir, pratęsus jos terminą, iki 2007 m. kovo 31 d., nėra valstybės pagalba, kaip apibrėžta EEE susitarimo 61 straipsnyje.

Priimta Briuselyje 2009 m. liepos 8 d.

ELPA priežiūros institucijos vardu

2 straipsnis

Šis sprendimas skirtas Norvegijos Karalystei.

Per SANDERUD

Pirmininkas

Kristján A. STEFÁNSSON

Kolegijos narys
